

Н. Р. Синюра-Ростун

Особливості формування локальної освітньої політики в об'єднаних територіальних громадах Карпатського регіону

Досліджено особливості формування освітньої політики на рівні об'єднаних територіальних громад. Зазначено, що децентралізація повноважень дає можливість органам місцевого самоврядування самостійно формувати політику розвитку системи освіти на своїй території. Визначено основні завдання розвитку сфери освіти, які постають перед органами влади в ОТГ. Окреслено проблеми, з якими стикнулися органи місцевого самоврядування під час реалізації своїх функцій. Виокремлено основні блоки у розвитку системи освіти органами місцевого самоврядування, серед яких обов'язковий та додатковий. Показано, що громади Карпатського регіону ще не готові до ефективного розвитку системи освіти. Виділено кілька груп об'єднаних територіальних громад за станом формування локальної освітньої політики. Визначено, що в об'єднаних територіальних громадах процес формування планів розвитку освіти відбувається після або паралельно із напрацюванням стратегії розвитку громади. Проаналізовано основні блоки показників, над удосконаленням яких планують працювати органи місцевого самоврядування для удосконалення функціонування системи освіти. Виокремлено проблеми, над якими працюватимуть у громадах для підвищення якості освіти. Визначено проблеми та ризики, з якими стикаються органи місцевого самоврядування під час реалізації наданих їм повноважень у сфері освіти.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, децентралізація, об'єднані територіальні громади, стратегія, план розвитку освіти.

Постановка проблеми. Перехід держави на інноваційні засади розвитку потребує формування нової якості людських ресурсів. Базисом для цього є система освіти, в якій за період незалежності сформувалася низка проблем, що негативно впливають на поступальний розвиток держави та регіону та проявляються у диференціації доступу до якісних освітніх послуг за територіальною ознакою (особливо у розрізі село – місто), зниженні показників доступності якісної дошкільної освіти та рівня знань випускників при закінченні школи, що не дає можливостей подальшої самореалізації.

В умовах реформи децентралізації управління усі повноваження у сфері організації та функціонування системи освіти передано органам місцевого самоврядування (від створення рівного доступу до освітніх послуг до ефективного функціонування дошкільної та шкільної освіти). Такий перерозподіл владних повноважень допомагає громадам на місцях фокусуватися на вирішенні проблем, які є для них найбільш актуальними, що сприятиме ефективному використанню кадрово-фінансового ресурсу та підвищенню якісних показників функціонування системи освіти на місцях.

Аналіз останніх досліджень. Оскільки проблема децентралізації в системі освіти для України є новою, то основна увага дослідників зосереджувалась насамперед на вивченні зарубіжного досвіду. Так, К. Біницька, О. Біницька досліджували досвід децентралізації управління системою освіти у Польщі та можливість його застосування в українських реаліях [1, с. 7-11]; О. Зигало висвітлила особливості децентралізації управління системою освіти на досвіді Франції [2, с. 233-239]. Іншим аспектом стало дослідження фінансового забезпечення функціонування системи освіти, зокрема: Л. Бенювська виокремила основні проблеми бюджетного забезпечення галузі освіти та основні засади вирішення цих проблем у контексті проведення децентралізації управління галуззю [3, с. 121-129]; Т. Бойко досліджував напрями реформування системи

управління й фінансування закладів дошкільної та обов'язкової середньої освіти на міському рівні в умовах децентралізації влади [4, с. 147-151]; О. Кириленко, А. Марчук описано сучасний стан, тенденції й проблеми фінансового забезпечення освітньої галузі, запропоновано комплекс заходів для забезпечення ефективності децентралізації в освітній сфері [5, с. 75-90] тощо.

Дослідження зводяться до формування оптимальної моделі управління системою освіти в умовах децентралізації та аналізу перших результатів реформи, окрему увагу цьому аспекту приділяють аналітичні центри (наприклад, «Аналітичний центр CEDOS» [6]). Однак подальшого обґрунтування потребує дослідження розуміння громадами своєї ролі у формуванні та реалізації освітньої політики.

Метою статті є дослідження особливостей формування освітньої політики в територіальних громадах, що дозволяє глибше зрозуміти проблеми, з якими стикаються органи місцевого самоврядування під час виконання покладених на них повноважень.

Основні результати дослідження. В умовах децентралізації відбувся чіткий розподіл функцій та повноважень за управлінською вертикаллю та делегування широких повноважень у вирішенні проблем розвитку сфери освіти на місця.

Таким чином, ОМС ОТГ (органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад) отримали можливість створювати органи управління освітою на своїй території та делегувати їм управлінські повноваження. Серед основних завдань розвитку сфери освіти, які постають перед органами влади в ОТГ, слід виокремити:

- аналіз ситуації у секторі освіти (аналіз кількісних показників розвитку сфери освіти, стану та тенденцій демографічного розвитку) та пошук можливостей для забезпечення якісних освітніх послуг;
- перебирання управлінських повноважень створення власного органу управління освітою, методичної та сервісної служби для забезпечення потреб закладів освіти;
- надання автономії закладам освіти щодо можливостей управління фінансами закладу, формування кадрової структури, академічної та управлінської автономії, широкого залучення усіх учасників навчального процесу в управління закладом освіти;
- створення освітнього округу та опорних шкіл як осередків якісної та доступної освіти;
- здійснення моніторингу якості освітнього процесу та пошук шляхів підвищення якісних показників.

Отже, ефективність функціонування системи освіти в адміністративних одиницях Карпатського регіону залежить, з одного боку, від фінансової спроможності цю систему утримувати, а з іншого – від професійності ОМС, стратегічного бачення ними ролі та місця системи освіти у розвитку людського ресурсу в межах своєї ОТГ. Саме це стратегічне бачення визначає частку витрат, напрями їх спрямування та ефективність використання для забезпечення функціонування та розвитку системи освіти на певній території.

Отримавши повноваження щодо управління системою освіти на своїй території, ОМС стикнулися з низкою проблем, основними з яких є:

1. Відсутність достатнього фінансового ресурсу на утримання закладів освіти, що спричиняє неспроможність ОМС виконати покладене на них завдання щодо забезпечення рівного доступу до послуг освіти. Законом України «Про освіту» були закладені нові повноваження ОМС щодо управління та фінансування закладів освіти. Відтак заклади дошкільної освіти фінансуються з місцевих бюджетів, заклади загальної середньої освіти фінансуються коштом субвенції на

оплату праці педагогічного персоналу з державного бюджету (з 2017 р.), всі інші витрати (оплату праці технічних працівників і комунальні послуги) покривають місцеві бюджети.

Частка витрат на дошкільну освіту в ОТГ залежить від кількох основних параметрів: обсягу власних доходів; мережі закладів, які необхідно утримувати, та їхньої потужності; стратегічного бачення розвитку освіти на власній території. У 2016 р. видатки на дошкільні заклади в ОТГ Львівської області були передбачені в бюджетах дев'яти громад [7].

ОМС в ОТГ Карпатського регіону витрачали в середньому на забезпечення функціонування системи дошкільної освіти 23,2% власних доходів (станом на 2017 р.) (рис. 1). Найвища частка витрат на дошкільну освіту у 2017 р. була у Чудейській ОТГ Чернівецької обл., яка на утримання ЗДО (заклади дошкільної освіти) витрачала 50% власних доходів. Це пов'язано з тим, що ця ОТГ є дотаційною, а власні доходи на одного мешканця у 2017 р. склали лише 712 грн, що є найнижчим показником по Чернівецькій області та одним з найнижчих по Карпатському регіону. На її території у 2018 р. функціонувало два ЗДО, які відвідувало 264 дитини, витрати на утримання однієї дитини склали 17 713 грн (16 501 грн із загального та 1212 грн із спеціального фонду) [8]. Цей показник є вищим середнього значення по Карпатському регіону (12 577 грн у 2017 р.), що вказує на зацікавленість громади у налагодженні функціонування закладів дошкільної освіти. Загалом, у гірських ОТГ частка витрат на дошкільну освіту у структурі власних доходів є найвищою, що зумовлено порівняно нижчою фінансовою спроможністю цих громад, а також на 25% вищим рівнем заробітної плати педагогічного та технічного персоналу у гірських районах [9]. Загалом, через обмеженість власних надходжень до бюджету фінансування системи

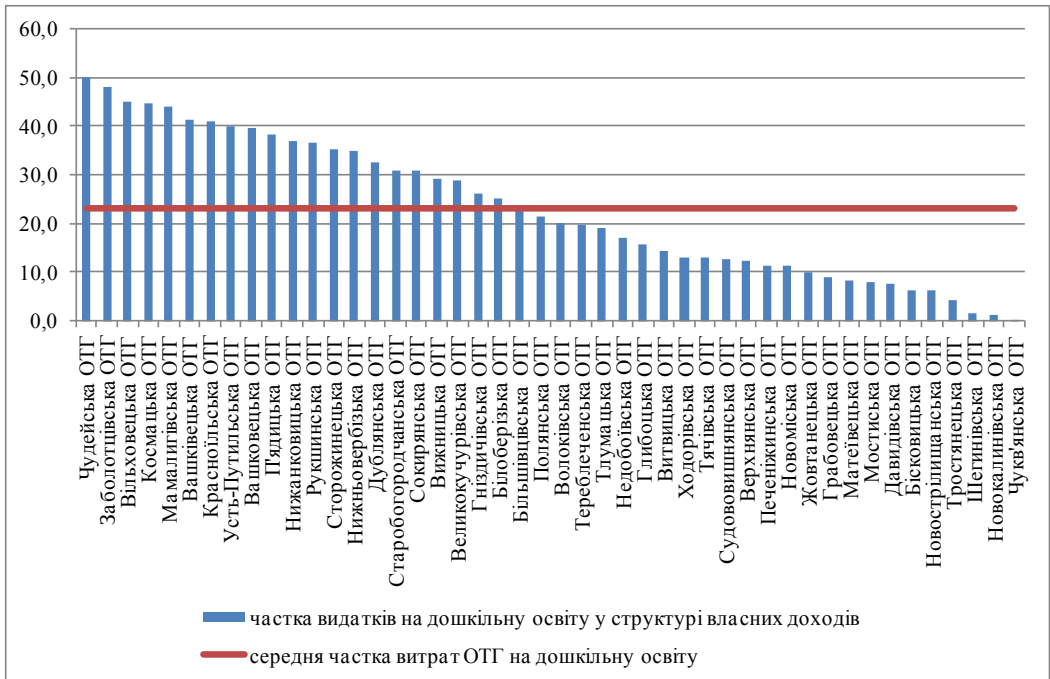

Рис. 1. Частка видатків на дошкільну освіту у структурі власних доходів ОТГ Карпатського регіону у 2017 р., %

Джерело: складено та розраховано автором за первинними статистичними даними.

дошкільної освіти в ОТГ не відбувається у необхідному обсязі (для прикладу, рівень фінансування дошкільних установ у Вишницькій ОТГ склав 85%) [10].

Рівень покриття видатків на функціонування закладів загальної середньої освіти з загального фонду місцевих бюджетів освітньою субвенцією у 2016 р. для більшості місцевих бюджетів Карпатського регіону становив 85-100%, у 2017 р. знизився до 60-80%. У бюджетах міст, районів, ОТГ Карпатського регіону значно зросла частка коштів (власних доходів і додаткових дотацій), необхідних для дофінансування закладів середньої освіти. Так, якщо у 2016 р. для більшості територіальних громад вона не перевищувала 20%, то у 2017 р. в окремих бюджетах вона досягала 50% [11, с. 101].

Іншою суттєвою проблемою функціонування системи освіти в ОТГ є не-ефективне функціонування мережі закладів шкільної освіти. Для прикладу, станом на 2017 р. завантаженість загальноосвітніх закладів I-III ступенів, що функціонують в ОТГ Львівської області, склала лише 49,5% (від проектної потужності), що спричиняє суттєве зростання витрат на їх поточне утримання. З рис. 2. бачимо чітку залежність між рівнем завантаженості закладів освіти та витратами на навчання одного учня. Натомість ці кошти можна було б скерувати на підвищення якісної складової освітнього процесу (стимулювання та навчання педагогів, оновлення лабораторій та бібліотечного фонду, комп'ютерної техніки тощо) та, як наслідок, досягнути підвищення освітнього рівня мешканців громади.

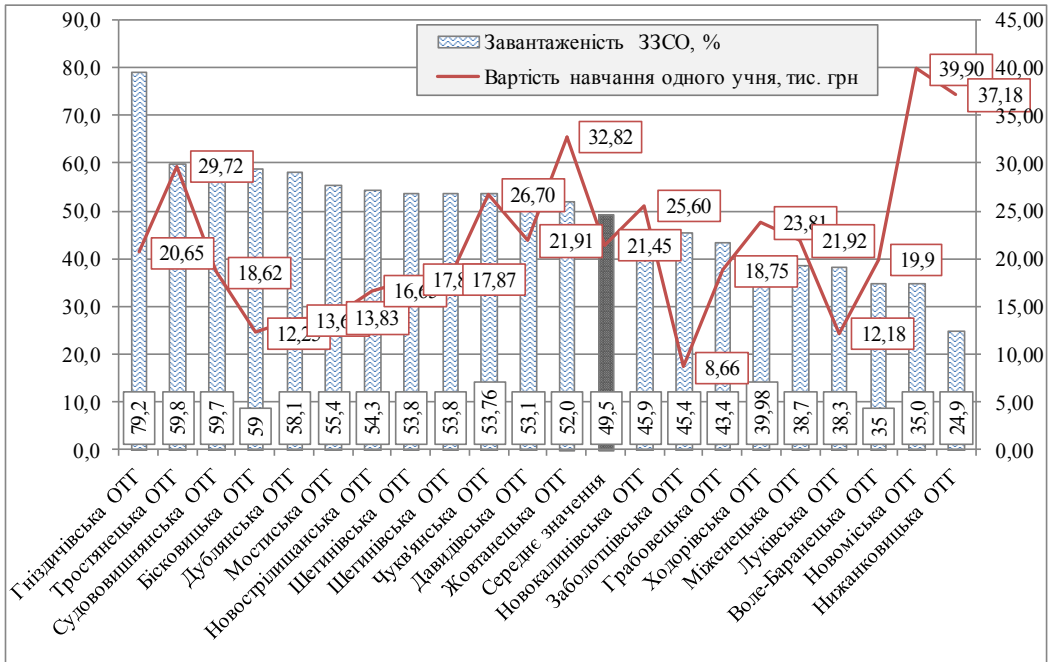

Рис. 2. Ефективність функціонування ЗЗСО в ОТГ Львівської області у 2017 р.

Джерело: складено та розраховано автором за первинними статистичними даними.

2. Неврегульованість бюджетних відносин між різними ОТГ. Якщо діти отримують послуги дошкільної освіти на території сусідніх ОТГ, то необхідно врегулювати оплату освітніх послуг за надані послуги шляхом укладання договорів про міжмуніципальне співробітництво та цільової закупівлі послуг освіти для дітей із власної громади. На жаль, можливості міжмуніципального

співробітництва ще мало використовуються громадами. Станом на початок 2019 р. кількість громад, що використовували можливості міжмуніципального співробітництва, зокрема у секторі освіти, у Львівській області становила одну, Івано-Франківській – дві, Чернівецькій – одну, Закарпатській – жодної [12, с. 14].

3. Відсутність стратегічного бачення розвитку системи освіти, зокрема дошкільної, на території громади. Реформа децентралізації надала органам місцевого самоврядування можливість самостійно визначати та формувати власну освітню політику на основі державної. Отже, органи місцевого самоврядування, зокрема в ОТГ, самостійно визначають головні вектори розвитку системи освіти, які сьогодні можна розділити на два основні блоки: обов'язковий (передбачається необхідність забезпечення доступності якісної дошкільної та початкової освіти за місцем проживання, зокрема у сільських поселеннях; забезпечення функціонування закладів освіти на своїй території для здобуття учнями якісної загальної середньої освіти незалежно від місця проживання) та додатковий (передбачається можливість для формування власної освітньої політики, тобто формування стратегії (плану) розвитку освіти на території ОТГ, створення власних органів управління освітою, створення опорних шкіл, розвиток громадсько-державного партнерства у сфері освіти, надання широкої автономії закладам освіти, пошук додаткових джерел фінансування для реалізації освітніх проектів тощо).

На території Карпатського регіону загалом створено 94 ОТГ, з яких прийняли у комунальну власність загальноосвітні навчальні заклади, розташовані на їхній території, 88 ОТГ (93,4%) (100% у Львівській та Закарпатській областях, у Івано-Франківській – 23 з 25 ОТГ, Чернівецькій – 24 з 28 ОТГ). Лише дві ОТГ у Чернівецькій області передали освітню субвенцію до районного бюджету.

Загалом, із 82 опорних закладів освіти, створених у Карпатському регіоні лише 22 (26,8%) засновані ОМС ОТГ (рис. 3) [12, с. 33-35].

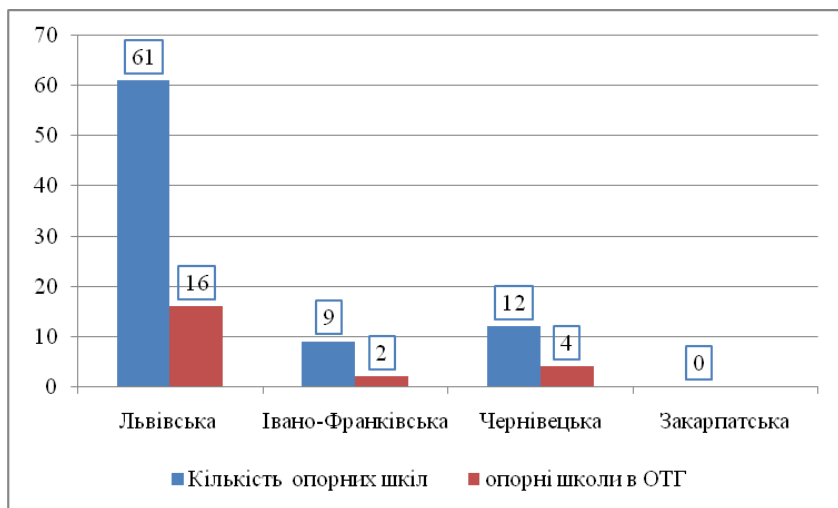

Рис. 3. Кількість опорних закладів у областях Карпатського регіону (станом на вересень 2018 р.)
Джерело: складено автором на основі [12, с. 33-35].

Сьогодні перспективний розвиток об'єднаних громад залежатиме від розуміння місця й ролі освіти у формуванні людських ресурсів нової якості на їхній території. Необхідним стає формування стратегії розвитку, в якій освіта повинна

розглядатися як стратегічний ресурс розвитку ОТГ. Місцева стратегія розвитку освіти – це комплекс якісно сформульованих, публічно оголошених намірів і завдань, що ґрунтуються на суспільному консенсусі та впроваджуватимуться органами місцевого самоврядування. Місцева стратегія розвитку освіти втілює підхід місцевої влади до виконання освітніх повноважень. Така стратегія покликана підвести підсумки й провести межу з минулим, визначити сильні та слабкі сторони попередніх підходів та зосередитися на цілях і методах щодо майбутніх завдань [14].

За станом формування локальної освітньої політики ОТГ можна розділити на кілька основних груп:

- ОТГ, які мають розроблені та затверджені стратегію (план) розвитку системи освіти;
- ОТГ, які мають розроблені та затверджені стратегію (план) розвитку ОТГ із виокремленими напрямками розвитку системи освіти;
- ОТГ, які працюють над розробленням стратегічного бачення розвитку своєї території та сектору освіти зокрема;
- щойно створені ОТГ, які ще не мають сформованого стратегічного бачення розвитку території.

Отже, серед ОТГ Карпатського регіону все більше мають сформовані плани розвитку освіти, розроблені та затверджені на основі стратегій розвитку ОТГ, а саме: «Програма розвитку освіти Шегинівської об'єднаної територіальної громади на 2018-2021 роки» та «Програма розвитку освіти Матеївецької сільської ради об'єднаної територіальної громади на 2018-2023 роки», «Програма розвитку дошкільної освіти в Кам'янка-Бузькій ОТГ на 2018-2020 роки» [17], «Програма розвитку освіти Давидівської сільської ради об'єднаної територіальної громади на 2017-2020 роки» [16]; у Воле-Баранецькій ОТГ наразі лише триває процес створення «Стратегії розвитку освітньої галузі» [15].

Наразі більшість громад не має стратегічного бачення місця й ролі освіти в їхньому соціально-економічному та культурному розвитку, тому розвиток системи освіти лише частково прописаний у стратегічних документах, що зумовлено тривалим періодом стагнації у цій сфері. Іншим аспектом є незнання методологічної бази створення стратегії розвитку. Отже, з отриманням повноважень ОМС отримали низку проблем, які потребують першочергового вирішення, зокрема незадовільний стан матеріального забезпечення закладів освіти, зменшення кількості дітей, що спричиняє малокомплектність закладів освіти, зростання вартості утримання закладів. Орієнтація на вирішення цих проблем підтверджується результатами аналізу планів і стратегій розвитку громад.

Позитивним є той факт, що регіональні центри розвитку місцевого самоврядування за підтримки Програми «ULEAD з Європою», Мінрегіону України проводять навчання ОМС щодо формування стратегічного бачення розвитку власних територій. Наприклад, у Львівській області за підтримки департаменту освіти і науки ЛОДА проводили навчання керівники відділів освіти 35 об'єднаних територіальних громад області [18] щодо розроблення стратегії розвитку освіти в умовах децентралізації.

У другу групу можна виділити ОТГ, що мають розроблені та затверджені стратегії (план) розвитку ОТГ із виокремленими напрямками розвитку сфери освіти. На Львівщині до таких можна віднести 9 ОТГ: Заболотцівську, Великолюбінську, Ходорівську, Жовтанецьку, Тростянецьку, Давидівську, Новомиську, Нижанковицьку, Воле-Баранецьку.

У планах або стратегіях розвитку цих ОТГ розвиток сфери освіти найчастіше передбачає покращення основних блоків показників.

I. Розширення мережі (наприклад, будівництво навчального дитячого закладу (ясел-садочку) на 150 місць у Великолюбінській ОТГ, добудова нової школи у Гніздичівській ОТГ).

II. Матеріально-технічне забезпечення закладів освіти, яке теж можна розділити на кілька блоків:

1) капітальні ремонти та реконструкція закладів освіти у певному обсязі передбачені в усіх ОТГ, що мають плани (стратегії) розвитку (Великолюбінська, Жовтанецька – капітальний ремонт ЗДО, ремонт фасаду школи);

2) енергозбереження та теплодернізація (Жовтанецька ОТГ – проведення енергозберігаючих заходів у школах);

3) закупівля обладнання для харчоблоків (Жовтанецька ОТГ);

4) комп'ютеризація шкіл (Тростянецька, Солонківська, Матеївецька, Великокучурівська громади – комп'ютеризація сільських шкіл і підключення до глобальної мережі інтернет).

III. Забезпечення транспортної доступності (Тростянецька, Давидівська, Солонківська, Новомиська, Нижанковицька ОТГ – забезпечення гарантованого й безпечного підвозу учнів і вчителів до шкіл та в зворотному напрямку шляхом реалізації державної програми «Шкільний автобус»).

IV. Залучення додаткових коштів дофінансування закладів освіти (пошук альтернативних джерел) (Тростянецька ОТГ інваріантність фінансування закладів освіти громади).

V. Розвиток інфраструктурного забезпечення (Тростянецька ОТГ).

VI. Проблеми забезпечення належної якості гарячого харчування. Наразі безкоштовне харчування у школах районів та ОТГ передбачене лише для дітей пільгових категорій. Водночас питання, як забезпечити гарячим харчуванням усіх дітей, хоча б молодшої школи, залишається для багатьох ОМС невирішеним, однак у планах вирішення цієї проблеми зустрічається не часто.

VII. Забезпечення умов для навчання та підготовки для педагогів (передбачено лише у Давидівській, Матеївецькій ОТГ).

Проблеми, які усвідомлюють у громадах і потребуватимуть вирішення для забезпечення якісної освіти:

- усвідомлення місця й ролі якісної освіти в ефективній самореалізації молоді на сучасному ринку праці;
- необхідність здійснення оптимізації мережі (мала кількість учнів, високі витрати на утримання приміщень);
- відсутність спортивної інфраструктури (спортивні зали розташовані в пристосованих приміщеннях – Заболотцівська ОТГ);
- нестача кадрів (наприклад, у Заболотцівській ОТГ 25% вчителів доїжджають з Бродів).

Важливими кроками, що забезпечать ефективний розвиток системи освіти ОТГ, є такі: створення органів управління освітою, створення опорних шкіл, здійснення моніторингу функціонування закладів освіти, пошук альтернативних джерел фінансування системи освіти, розвиток широкої автономії закладів освіти; розвиток системи позашкільної освіти та освіти для дорослих.

Важливою передумовою створення ефективної освітньої системи у межах ОТГ є формування власних органів управління освітою. Таку можливість надає ОМС Закон України «Про освіту». На сучасному етапі у вирішенні цього питання ОМС зіткнулися із певними проблемами, серед яких:

- відсутність розуміння функціонального наповнення новостворених органів управління освітою в ОТГ. ОМС намагаються технічно дублювати функції районних органів управління освітою, не використовуючи при цьому найбільш

дієвий ресурс для створення ефективної системи освіти на своїй території – надання повної автономії на найнижчий рівень (навчальні заклади);

- зміна ролі й функцій обласних управлінь освітою та їхній вплив на органи управління ОТГ теж не переформатовані на безпосередньо визначені Законом завдання (консультування, підтримка та допомога). Наразі обласне управління виконує більше контролюючу функцію. Наприклад, Департамент освіти і науки Львівської облдержадміністрації зобов'язав керівників ОТГ до 28.02.2017 р. створити на веб-сайтах ОТГ окремим пунктом меню «Освіта» та обов'язково прозвітувати про виконання поставленого завдання [19]. При цьому не зрозуміло, чи проводилось навчання відповідальних виконавців та можна було отримати необхідну консультативну допомогу з цього питання в органах управління. Зрозуміло, якість виконання є низькою, а наповнення відповідних сторінок на сайтах ОТГ не є достатньо інформативним;
- відсутність чіткого бачення необхідності розвитку позашкільної освіти. Якщо на дошкільну та шкільну освіту акцент робиться майже у всіх ОТГ, де є функціонуючі заклади освіти, то важливість позашкільної освіти та освіти впродовж життя часто нівелюється через фінансову неспроможність її утримувати, відсутність комплексного стратегічного бачення розвитку системи освіти на свої території тощо. Розвиток позашкільної освіти окремими завданням відзначено у планах (стратегіях) Новоміської, Космацької, Матеївецької ОТГ;
- відсутність бачення необхідності розвитку освіти для дорослих. Про цей напрям освіти йдеться у планах розвитку Давидівської та Волоківської ОТГ.

Разом із формуванням стратегічного бачення розвитку освіти необхідним важливим завданням для ОМС стає пошук шляхів виведення освіти в ОТГ частково або повністю із ресурсовитратної сфери (30-70% ресурсів ОТГ скеровується на її функціонування). Пошук додаткових фінансових ресурсів для розвитку сфери освіти стає стратегічно важливим завданням, до виконання якого повинні активно залучатися усі стейкхолдери (ОМС, керівники закладів освіти, педагоги, батьки учнів і самі учні). Джерелами залучення додаткових коштів сьогодні є краудфандингові платформи, фандрейзинг (українські та закордонні фонди для отримання грантової підтримки освітніх проектів) тощо.

Висновки. Функціонування системи освіти у нових соціально-економічних умовах потребує зміни підходів до управління як системою освіти загалом, так і закладами зокрема, що дозволить вивести якість освіти на новий рівень та забезпечити передумови для інноваційного розвитку економіки держави та регіонів.

Однак реалізація ефективної освітньої політики в умовах децентралізації владних повноважень супроводжується певними ризиками, основними серед яких слід відзначити:

- супротив обласних і районних органів управління освітою, які втрачають сферу впливу;
- політичні ризики, які отримали назву «локальний популізм», коли розвиток системи освіти на певній території визначається не інтересами громади (підвищення якості освіти та ефективності фінансових витрат), а інтересами місцевих політиків (зазвичай пролонгуються рішення щодо закриття малокомплектних шкіл через непопулярність серед мешканців громади, особливо перед виборами); водночас директор школи (місцевий депутат) може блокувати рішення щодо закриття школи, лобювати перерозподіл коштів на свій заклад тощо;
- кадрові ризики – призначення на посаду керівника закладу освіти відповідно до нового законодавства відбувається за поданням ради ОТГ, це підвищує

підзвітність директора мешканцям громади, водночас створює можливість призначення директора з політичних мотивів;

- ризик низької спроможності громад (кадрової та фінансово-управлінської) – в новостворених ОТГ не вистачає професіоналів з освітою та досвідом роботи, які можуть виконувати покладені на них повноваження.

На пошук ефективних механізмів часткового або повного нівелювання зазначених ризиків, а також пошук шляхів формування ефективної локальної освітньої політики будуть спрямовані подальші дослідження.

Список використаних джерел

1. Біницька К., Біницька О. Республіка Польща – досвід децентралізації: децентралізація освіти в Україні. *Освітній простір України*. 2016. Вип. 8. С. 7-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2016_8_3
2. Зигало О. А. Особливості децентралізованої системи управління сферою освіти: досвід Франції. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. 2010. № 2. С. 233-239. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2010_2_32
3. Беновська Л. Я. Проблеми бюджетного забезпечення освіти в контексті децентралізації управління. *Регіональна економіка*. 2016. № 1 С. 121-129.
4. Бойко Т. Ю. Фінансування закладів освіти на міському рівні в умовах децентралізації влади в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*: зб. наук. пр. 2017. Вип. 27(2). С. 147-151. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN>
5. Кириленко О., Марчук А. Модернізація бюджетного забезпечення освіти у рамках секторальної децентралізації. *Фінанси України*. 2018. № 6. С. 75-90.
6. Куделя М., Самохін І. Освіта в руках громад: чи можливі зміни? *CEDOS*: сайт. 16.10.2018 р. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/detsentralizatsia>
7. Баранецький Т. *Бюджети об'єднаних громад Львівщини: нові виклики та можливості*: аналітичне дослідження. Львів, 2016. 18 с. URL: <http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2016/06/Byudzheti-OTG.pdf>
8. Паспорт бюджетної програми місцевого розвитку на 2018 рік. *Чудейська громада*: сайт. 2018. URL: <https://chudeyska-gromada.gov.ua/pasporta-bjudetnih-program-09-22-16-15-03-2018>
9. Про умови оплати праці осіб, які працюють в гірських районах: постанова Кабінету Міністрів України від 11.08.1995 р. № 648. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/648-95-%D0%BF>
10. Аналіз фінансування установ Вишницької ОТГ. Плата за послуги бюджетних установ. *Вишницька міська рада*: сайт. 2018. URL: <http://www.vnmiscrada.gov.ua/images/Zvit1kv2018/6.pdf>
11. *Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання*: наукова доповідь / ред. І. З. Сторонянська. Львів: ІРД НАНУ, 2018. 144 с.
12. Зубко Г. Моніторинг реформи децентралізації. Станом на 12 березня 2019 р. / Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. *SlideShare*: Website. 2019. 28 с. URL: https://www.slideshare.net/ZubkoGennadiy/10-2019-136052949?fbclid=IwAR3JU9R6_j-Mw7pNgbpXhAXFw0dxaalsggSkzpZESW-8QcNpNg5ggcKlmw
13. *Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. Станом на 10.09.2018 р.* Київ: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. 60 с.
14. Мархлевські В., Процак О. *Стратегія розвитку освіти в громаді*: практичний poradnik. К., 2018. 56 с.
15. Стратегія розвитку освітньої галузі. *Баранівецький навчально-виховний комплекс*: сайт. 2019. URL: http://www.baranivci.org.ua/?fbclid=IwAR1rzqC9_FhYWs9ZnY6zEww47ILCWnKX6osumfM5eSBj11yukxEyOJBakXw
16. Програма розвитку освіти Давидівської сільської ради об'єднаної територіальної громади на 2017-2020 роки. 2017. *davydiv-otg.com*: сайт. URL: <http://davydiv-otg.com/index.php/osvita/metodychna-robotaz-pedahohichnymy-pratsivnykamy/item/284-prohrama-rozvytku-osvity>
17. Програма розвитку дошкільної освіти в Кам'янка-Бузькій ОТГ на 2018-2020 роки. *Кам'янка-Бузька об'єднана територіальна громада*: сайт. 2018. URL: <https://kbmr.gov.ua/docs/123664>
18. Освітнянці ОТГ Львівщини працювали над стратегією розвитку освіти. *Львівський центр розвитку місцевого самоврядування*: сайт. 03.07.2018 р. URL: <http://lgdc.org.ua/branch/12/osvityany-otg-lvivshchyny-pracyuvaly-nad-strategijeyu-rozvytku-osvity>
19. Щодо дотримання єдиних основних вимог розповсюдження освітнього інформування на сайтах ОТГ: лист ДОН ЛОДА від 15.12.14 р. № 01-08/3392. *Освітній портал Львівщини*: сайт. 2014. URL: osvitportal.lviv.ua/upload/users_files/1/upload/saytY%20OTG.docx

References

1. Binytska, K., & Binytska, O. (2016). Respublika Pol'shcha – dosvid detsentralizatsiyi: detsentralizatsiya osvity v Ukraini [The Republic of Poland – experience of decentralization: decentralization of education in Ukraine]. *Osvitniy prostir Ukrainy – The educational space of Ukraine*, 8, 7-11. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2016_8_3 [in Ukrainian].
2. Zyhala, O. A. (2010). Osoblyvosti detsentralizovanoyi systemy upravlinnya sferoyu osvity: dosvid Frantsiyi [Features of decentralized management system of education: experience of France]. In *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya [Actual problems of public administration]*: Vol. 2 (pp. 233-239). Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2010_2_32 [in Ukrainian].
3. Benovska, L. Ya. (2016). Problemy byudzhetho zabezpechennya osvity v konteksti detsentralizatsiyi upravlinnya [The problems of budget support for education in the context of management decentralization]. *Rehional'na ekonomika – Regional economy*, 1, 121-129. [in Ukrainian].
4. Boyko, T. Yu. (2017). Finansuvannya zakladiv osvity na mis'komu rivni v umovakh detsentralizatsiyi vlady v Ukraini [Financing of educational institutions at the urban level in the conditions of decentralization of power in Ukraine]. In *Naukovyy visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economics]*: Vol. 27(2) (pp. 147-151). Retrieved from <http://nbuv.gov.ua/UJRN> [in Ukrainian].
5. Kyrylenko, O., & Marchuk, A. (2018). Modernizatsiya byudzhetho zabezpechennya osvity u ramkakh sektoral'noyi detsentralizatsiyi [Modernization of budget support for education in the framework of sectoral decentralization]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 6, 75-90. [in Ukrainian].
6. Kudelya, M., & Samokhin, I. (2018, Oct 16). Osvita v rukakh hhromad: chy mozhlyvi zminy? [Education in the hands of communities: are there any changes?]. *CEDOS*: Website. Retrieved from <https://cedos.org.ua/uk/articles/detsentralizatsiya> [in Ukrainian].
7. Baranetskyi, T. (2016). Byudzhetny ob'yednanykh hromad Lvivshchyny: novi vyklyky ta mozhlyvosti [The budgets of the united communities of Lviv region: new challenges and opportunities]: Analytical study. Lviv. Retrieved from <http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2016/06/Byudzheti-OTG.pdf> [in Ukrainian].
8. Pasport byudzhethoyi prohramy mistsevoho rozvytku na 2018 rik [Passport of the local development budget program for 2018] (2018). *Chudeysk community*: Website. Retrieved from <https://chudeyska-gromada.gov.ua/pasporta-bjudetnih-program-09-22-16-15-03-2018> [in Ukrainian].
9. Pro umovy oplaty pratsi osib, yaki pratsyuyut' v hirs'kykh rayonakh [On the conditions of remuneration of persons working in mountainous areas] (1995). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, dated on 1995, Augt 11, 648. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/648-95-%D0%BF> [in Ukrainian].
10. Analiz finansuvannya ustanov Vyzhnyts'koyi OTH. Plata za posluhy byudzhethnykh ustanov [Analysis of the financing of the establishments of Vyzhnytsya UTC. Fee for services of budget institutions] (2018). *Vyzhnytsya City Council*: Website. Retrieved from <http://www.vnmiscrada.gov.ua/images/Zvit1kv2018/6.pdf> [in Ukrainian].
11. Storonyanska, I. Z. (2018). Detsentralizatsiya v Ukraini ta yiyi vplyv na sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok terytoriyi: metodychni pidkhody ta rezul'taty otsynuvannya [Decentralization in Ukraine and its impact on the socio-economic development of the territories: methodological approaches and evaluation results]: Scientific report. Lviv: IRR NASU. [in Ukrainian].
12. Zubko, H. (2019). Monitorynh reformy detsentralizatsiyi stanom na 12 bereznya 2019 [Monitoring the decentralization reform on March 12, 2019]. *SlideShare*: Website. Retrieved from https://www.slideshare.net/ZubkoGennadiy/10-2019-136052949?fbclid=IwAR3JU9R6_j-Mw7pNgbpXhAXFw0dxaoalsggSkzpzESW-8QcNpNgSggcKlmw [in Ukrainian].
13. Monitorynh protsesu detsentralizatsiyi vlady ta reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya. Stanom na 10.09.2018 r. [Monitoring the process of decentralization of power and reform of local self-government] (2018). Kyiv: Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Services of Ukraine. [in Ukrainian].
14. Marchlewski, W., & Protsak, O. (2018). Stratehiya rozvytku osvity v hromadi [The strategy of community education development]: Practical advice. Kyiv. [in Ukrainian].
15. Stratehiya rozvytku osvity haluzi [Strategy for the development of the educational sector] (2019). *Baranivtsi educational complex*: Website. Retrieved from http://www.baranivci.org.ua/?fbclid=IwAR1rzqC9_FhYwS9ZnY6zEww47ILCWnKX6osumfM5eSBj1IykuxEyOJBakXw [in Ukrainian].
16. Prohrama rozvytku osvity Davydivs'koyi sil's'koyi rady ob'yednanoyi terytorial'noyi hromady na 2017-2020 roky. [The education development program of the Davydiv County Council of the United Territorial Community for 2017-2020] (2017). *Davydiv-otg.com*: Website. Retrieved from <http://davydiv-otg.com/index.php/osvita/metodychna-robota-z-pedahohichnymy-pratsivnykamy/item/284-prohrama-rozvytku-osvity> [in Ukrainian].

17. Prohrama rozvytku doshkil'noyi osvity v Kam'yanka-Buz'kiy OTH na 2018-2020 roky [Program for the development of pre-school education in Kamianka-Buzka UTC for 2018-2020] (2018). *Kamyanka-Buzka United Territorial Community*: Website. Retrieved from <https://kbr.gov.ua/docs/123664> [in Ukrainian].
18. Osvityany OTH Lvivshchyny pratsyuvaly nad stratehiyeyu rozvytku osvity [Educators of the UTCs from the Lviv Region worked on a strategy for the development of education] (2018, Jul 03). *Lviv center for local self-government development*: Website. Retrieved from <http://lgdc.org.ua/branch/12/osvityany-otg-lvivshchyny-pracyuvaly-nad-strategiyeyu-rozvytku-osvity> [in Ukrainian].
19. Shchodo dotrymannya yedynykh osnovnykh vymoh rozpovsyudzhennya osvितn'oho informuvannya na saytakh OTH [On compliance with the single basic requirements for the dissemination of educational information on UTC-sites] (2014). Letter from the Department of education and science of Lviv Regional State Administration, dated on 2014, Dec 15, 01-08/3392. *Educational portal of Lviv region*: Website. Retrieved from osvitportal.lviv.ua/upload/users_files/1/upload/saytY%20OTG.docx [in Ukrainian].

Synyura-Rostun N. R. Features of forming of local educational policy in the consolidated territorial communities of the Carpathian region.

In the article the features of formation of the educational policy at the level of the consolidated territorial communities (CTCs) are examined. The article emphasizes that decentralization of powers gives local governments the opportunity to formulate the development of the educational policy independently at their territory. The competences received by local government bodies make it possible to focus on solving the most urgent problems of the community. The problems encountered by local government bodies during the realizations of their functions are outlined. The following problems are identified as the major ones: lack of sufficient financial resources for the maintenance of educational institutions; unregulated budgetary relations between different CTCs; lack of a strategic vision for the development of the education system, and preschool in particular, in the community. The analysis of each of these problems is carried out; however, the main attention is paid to the necessity of formation of thoughtful educational policy. The strategic development planning of the education system becomes the basis of the local educational policy for the consolidated territorial communities. The main blocks in the development of the education system by local government bodies are identified and divided into obligatory and additional. The article shows that the communities of Carpathian region are not yet ready for the effective development of the education system. The process of formation of education development plans in the consolidated territorial communities is revealed to be taking place after or along with the development of community development strategy. The basic indicators the local government bodies plan to work on to improve the functioning of the education system are analyzed. The problems the communities will work on to improve the quality of education are highlighted. The problems and risks faced by local government bodies in the implementing of their powers in field of education are identified.

Keywords: local self-government bodies, decentralization, consolidated territorial communities, strategy, educational development plan.

Синюра-Ростун Надія Романівна – кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України» (e-mail: s-rnadia@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1137-9370>).

Synyura-Rostun Nadiya Romanivna – Ph.D. (Econ.), Researcher of the Department of spatial development of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 10.09.2019 р.¹

---

¹ Це дослідження виконане у рамках бюджетної програми «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» (КПКВК 6541230).